

2018

Індекс соціальної згуртованості
та примирення ООН для східної України

Кордонні громади Донецької та Луганської областей: покинутий ресурс

Про Індекс USE

Індекс соціальної згуртованості і примирення ООН для східної України (скорочено – USE) являє собою аналітичний інструмент, покликаний покращити розуміння соціальної динаміки на підконтрольних уряду територіях (ПУТ) в Донецькій та Луганській областях, а також в сусідніх з ними Дніпропетровській, Запорізькій та Харківській областях. Індекс допомагає визначити стратегічні вихідні точки для розробки рішень та програм, які сприяють зміцненню соціальної згуртованості.

Індекс USE базується на методології Індексу соціальної згуртованості і примирення (SCORE), що був розроблений на Кіпрі Центром сталого миру й демократичного розвитку (SeeD) та Програмою розвитку ООН. Ця ініціатива в Україні імплементується спільно трьома агентствами ООН в Україні – Програмою розвитку ООН (ПРООН), Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) і Міжнародною організацією з міграції (МОМ) – під загальним керівництвом Офісу Координатора системи ООН. USE являє собою одне з досліджень ООН, яке допомагає спільному аналізу ситуації та імплементатії програм в Україні.

Імплементатія Індексу USE проводиться щорічно і складається з двох компонентів. Перший компонент складається з опитування приблизно 6000 дорослих осіб, що проживають в п'яти областях на сході України, в тому числі уздовж лінії розмежування на підконтрольних уряду територіях (ПУТ), а другий компонент відображає погляди підлітків, що проживають в Донецькій та Луганській областях (ПУТ). Концептуальна модель Індексу USE складається з більш ніж 70 показників, більшість з яких вимірюється за допомогою декількох пунктів опитувальника.

Розробка концептуальної моделі та аналіз даних проводились шляхом проведення серії консультацій з владою і представниками громадянського суспільства в Києві та в кожній з п'яти областей. Отримати більш детальну інформацію про Індекс USE, а також ознайомитися з результатами першої (2017) та другої (2018) хвиль опитування можна на сайті use.scoreforpeace.org.

Вступ

Так звана лінія розмежування, що простягнулася на 487 кілометрів, знаходиться між підконтрольними та непідконтрольними уряду територіями (ПУТ та НПУТ відповідно) в Донецькій та Луганській областях. На додаток до ризиків, що пов'язані зі збройним конфліктом, населення, що проживає уздовж лінії розмежування, також стикається з відсутністю доступу до базових послуг, браком економічних можливостей, а також з розривом родинних та дружніх зв'язків через штучний розподіл на ПУТ та НПУТ.

Завдяки регулярним оцінкам гуманітарної та економічної ситуації громад, що проживають уздовж або у безпосередній близькості від лінії розмежування,¹ цей звіт визначає точки входу для відновлення регіону через посилення соціальної згуртованості людей, які постраждали від конфлікту. Таким чином, цей звіт наводить основні відмінності між населенням, що проживає поблизу від лінії розмежування та на інших ПУТ в Донецькій та Луганській областях, а також відмінності між лініями розмежування в двох областях (з переліком показників зі значними відмінностями значень між лінією розмежування та рештою територій цих областей, можна ознайомитися в Додатку А). Відповідно, завдання цього звіту – продемонструвати, що, хоча ці дві області та два сегменти лінії розмежування мають деякі спільні характеристики, між ними існують значні відмінності. Розуміння цих відмінностей необхідно для розробки заходів, які будуть більш точно відповідати наявним потребам громад, а тому, ефективнішими.

Результати дослідження, ґрунтуються на 700 особистих інтерв'ю з особами, що проживають у межах 15 кілометрів від лінії розмежування на ПУТ. Показники, які представлені в цьому звіті, було відібрано у відповідності до значення статистично значущих змін, а не з урахуванням загальної важливості показника. Іншими словами, ті показники, за якими не було зафіксовано значущих відмінностей між територіями поблизу лінії розмежування та іншими частинами областей, не було включено до цього звіту. Отже, для більш повного розуміння, які показники можуть мати особливе значення для соціальної згуртованості у східній Україні, цей стислий звіт необхідно розглядати разом з тематичними звітами Індексу USE за 2018 рік (див. use.scoreforpeace.org).

Резюме

У порівнянні з територіями, які знаходяться подалі від лінії розмежування в Донецькій та Луганській областях, особи, що проживають поблизу лінії розмежування, демонструють певні вразливості та переваги:

- **Відчуття ізольованості та небезпеки.** Особи, що проживають уздовж лінії розмежування, повідомляють про нижчий рівень зв'язаності з іншими територіями, менший доступ до низки комунальних та громадських послуг та нижчий рівень особистої безпеки. Це створює відчуття ізольованості та навіть покинутості.
- **Песимістичне бачення економічних можливостей та низький рівень задоволеності своїм місцем проживання.** У респондентів, що проживають уздовж лінії розмежування, більш песимістичний погляд на такі речі, як наявність можливостей для працевлаштування. Це пов'язано з поганим станом транспортних розв'язок, які знижують перспективи знайти роботу. Недивно, що рівень задоволеності своїм місцем проживання низький, і мешканці, що проживають уздовж лінії розмежування (особливо молоді люди), залишаються найменш задоволеними наявністю можливостей для проведення дозвілля, а також перспективами у питаннях створення сім'ї та виховання дітей.
- **Більш явно виражене бажання брати участь у громадській діяльності, але обмежені можливості.** Респонденти, що проживають уздовж лінії розмежування, демонструють вищий рівень готовності брати участь у діяльності громади, але вони також повідомляють про менші можливості для участі у громадській діяльності.

¹ Див., наприклад, <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/ukraine/document/ukraine-2018-humanitarian-needs-overview-hno>, http://www.reachresourcecentre.info/system/files/resource-documents/reach_ukr_report_humanitarian_trend_analysis_september_2017_0.pdf та <https://www.ohchr.org/EN/Countries/ENACARRegion/Pages/UAReports.aspx>.

Однак також існують певні відмінності між територіями уздовж лінії розмежування в Луганській області та уздовж лінії розмежування в Донецькій області, в тому числі:

- **Вищий рівень ворожості між групами у суспільстві поблизу лінії розмежування в Луганській області.** Респонденти, що проживають уздовж лінії розмежування в Луганській області, демонструють менш доброзичливе ставлення до осіб з різних (інших) соціальних груп, а також до осіб, що підтримують тісні зв'язки з ЄС або з Росією. Населення, що проживає поблизу лінії розмежування в Луганській області, також повідомляє про вищий рівень відчуття соціальної загрози, яку представляють різні групи (мова йде про страх скорочення можливостей працевлаштування або підвищення рівня злочинності).
- **Вищий рівень підтримки автономії НПУТ поблизу лінії розмежування в Донецькій області.** Відсоток тих, хто підтримує політичне рішення конфлікту, відповідно до якого НПУТ буде надано статус автономії в Україні, значно вищий поблизу лінії розмежування в Донецькій області, ніж поблизу лінії розмежування в Луганській області.

Основні вразливості та переваги територій поблизу лінії розмежування у порівнянні з рештою територій Донецької та Луганської областей

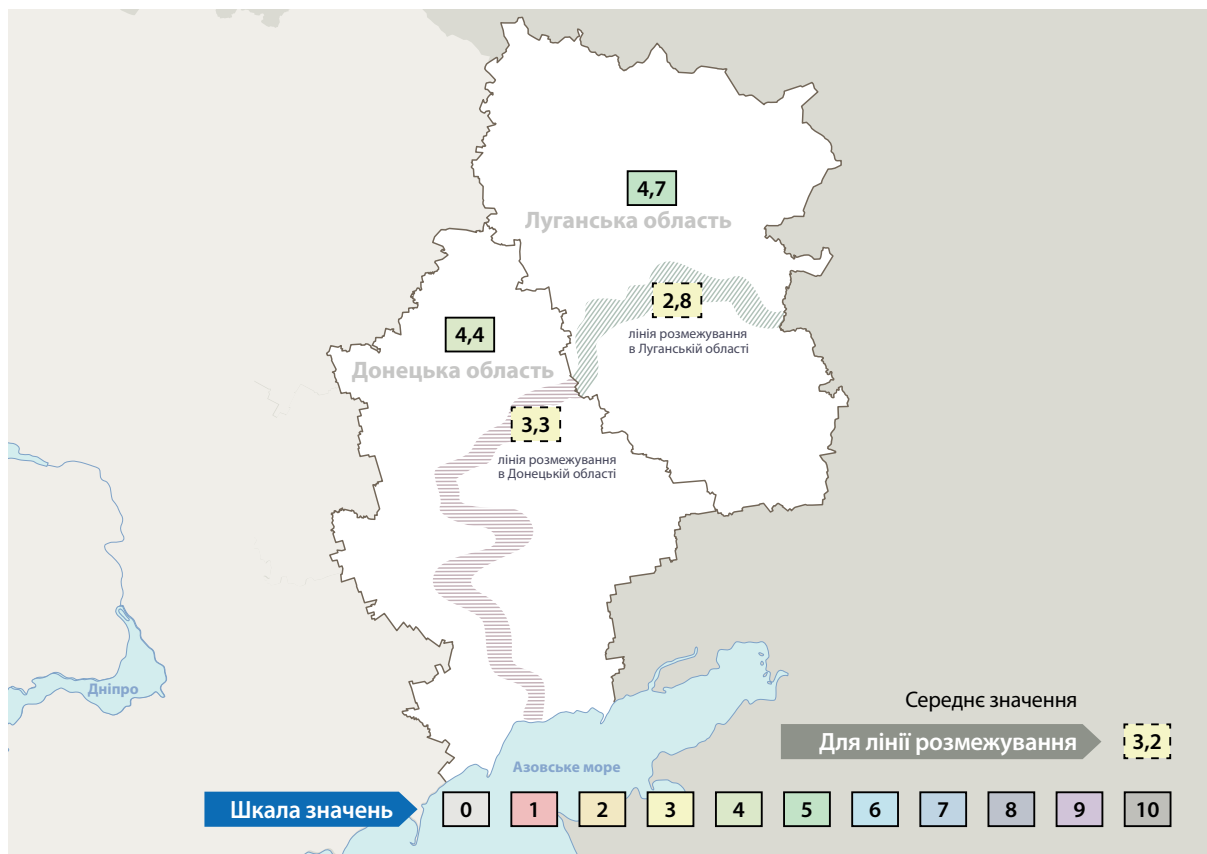
Безпека та надання послуг

Рівень особистої безпеки² нижчий серед мешканців територій поблизу лінії розмежування, ніж серед мешканців інших частин Донецької та Луганської областей (див. Рисунок 1).³ А саме, більшість мешканців вважають, що правоохоронні органи не можуть в достатній мірі захистити їх від насильства, і вони бояться ходити пішки наодинці ввечері або вночі. В цілому, найнижчий рівень відчуття особистої безпеки спостерігається поблизу лінії розмежування в Луганській області, що можна пояснити сільським характером місцевості, нижчим рівнем інфраструктурних зв'язків з іншими територіями і пов'язаним з ним відчуттям ізольованості. Розподіл за демографічними групами виявляє, що жінки у віці старше 60 років відчувають особливо низький рівень особистої безпеки, і це також актуально для решти територій східної України (див. звіт Індексу USE про основні тенденції use.scoreforpeace.org).

² Особиста безпека означає ступінь усвідомлення людиною себе у безпеці від насильства у повсякденному житті.

³ Значення всіх показників представлені у рамках шкали від 0 до 10, де 0 вказує на те, що показник взагалі не спостерігається, а 10 означає, що показник спостерігається на високому рівні.

Рисунок 1. Показник особистої безпеки*

* Кордони, назви та позначення, що використовуються на картах в цьому звіті, не передбачають офіційне підтвердження або прийняття з боку Організації Об'єднаних Націй.

В цілому, якість та доступ до державних послуг отримали нижчу оцінку на територіях поблизу лінії розмежування у порівнянні з іншими частинами Донецької та Луганської областей. Зокрема, якість доріг, громадський транспорт та наявність питної води отримали значно нижчі оцінки серед мешканців територій поблизу лінії розмежування у порівнянні з іншими частинами цих двох областей (див. Таблицю 1). Варто відзначити, що загальна різниця у показниках задоволеності послугами між територіями поблизу лінії розмежування в Луганській області та рештою територій Луганської області набагато більша, ніж в Донецькій області. Частково це можна пояснити більшою віддаленістю або ізоляваністю територій поблизу лінії розмежування в Луганській області, принаймні, з урахуванням того факту, що в Луганській області лише один пішохідний пункт пропуску для в'їзду та виїзду, який з'єднує ПУТ та НПУТ.

Таблиця 1. Оцінки надання послуг в Луганській та Донецькій областях в 2018 році

Послуги*	Донецька область	Лінія розмежування в Донецькій області	Лінія розмежування в Луганській області	Луганська область
Адміністративні послуги	6,0	6,1	5,2***	6,4
Громадський транспорт	5,9	5,3	4,0	4,7
Комунальні послуги	5,8	5,3	4,9	5,6
Середня освіта	5,7	5,8	6,0	5,6
Вища освіта	5,6	5,7	5,7	5,3
Соціальні послуги	5,2	5,3	4,9	5,1
Послуги у сфері охорони здоров'я	4,4	4,7	3,9	4,0
Послуги у сфері правосуддя	4,5	4,2	3,8	4,3
Якість доріг	3,9	3,1	1,5	2,3
Нестача питної води**	4,4	5,3	2,8	1,7

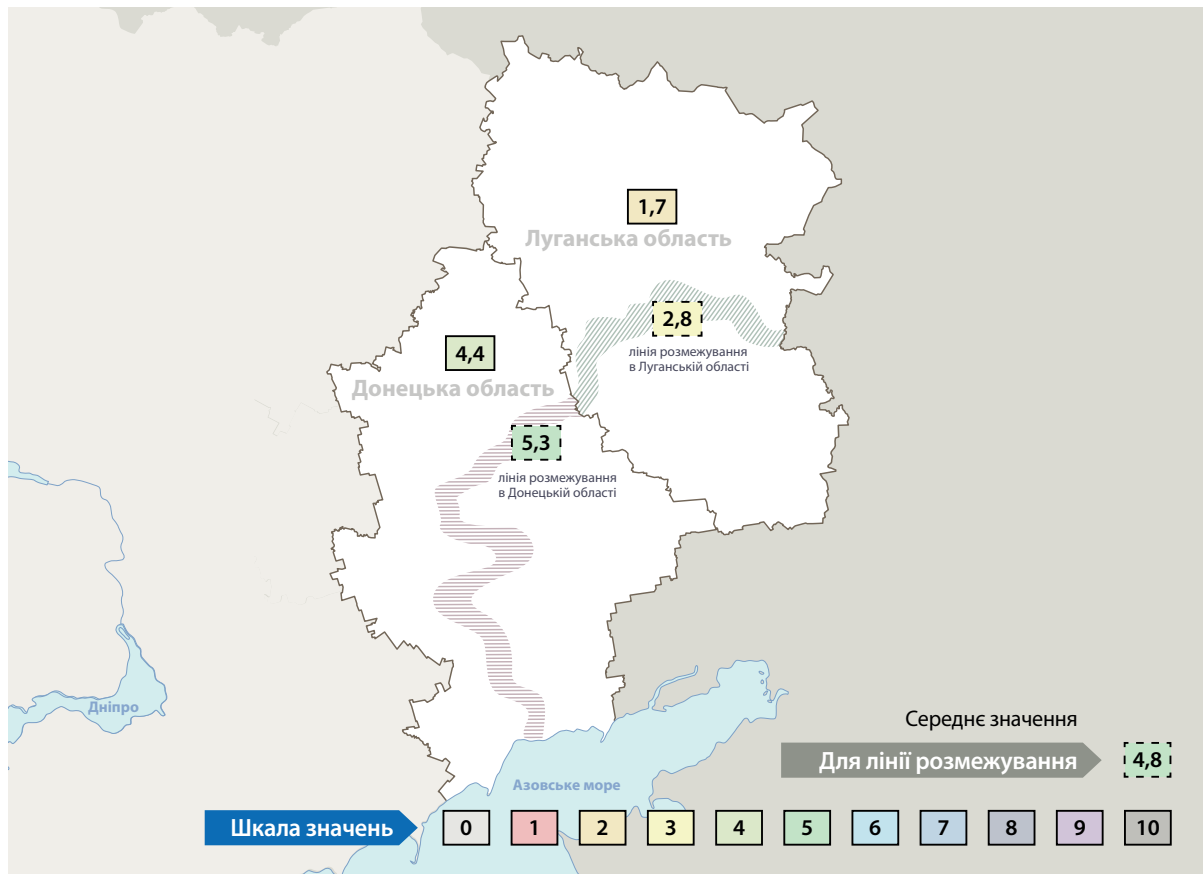
* Різниця у 0,5 бали у показниках вказує на суттєву зміну/відмінність.

** Цей показник було виміряно як відсутність послуги, і тому він повинен інтерпретуватися протилежно кількості балів інших показників у цій таблиці (тобто, як показник незадоволеності).

*** Значні відмінності між показниками на територіях поблизу лінії розмежування у порівнянні до відповідної області виділено жирним шрифтом.

Особливо важливою є різниця у показниках нестачі питної води, а також, якості доріг між територіями поблизу лінії розмежування та рештою територій двох областей. Нестача питної води відчувається сильніше поблизу лінії розмежування у порівнянні з іншими частинами Донецької та Луганської областей (див. Рисунок 2). Окрім недостатньої кількості питної води, також є проблеми з низькою якістю ґрунтових вод та відсутністю технічного обслуговування водної інфраструктури в цьому регіоні.⁴ Обстріли інфраструктурних об'єктів погіршують і так вже складну ситуацію.

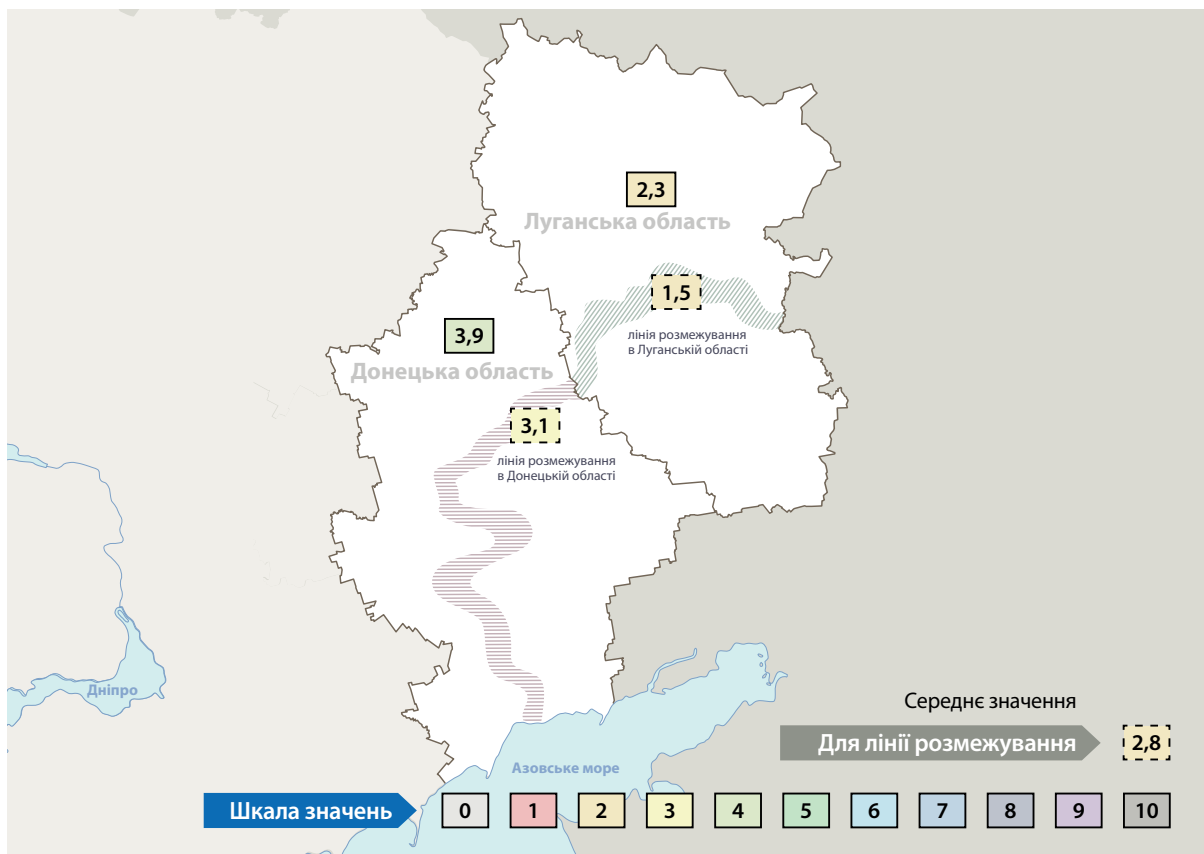
■ Рисунок 2. Показники нестачі питної води

Якість доріг також гірша на територіях поблизу лінії розмежування, окрім цього також існують регіональні відмінності (див. Рисунок 3). Багато доріг поблизу лінії розмежування було зруйновано обстрілами, або вони стали недосяжними через наявність мін та боєприпасів, що не вибухнули. Крім того, багато населених пунктів уздовж лінії розмежування знаходяться у сільській місцевості, для яких характерні відсутність ремонту та обслуговування доріг.

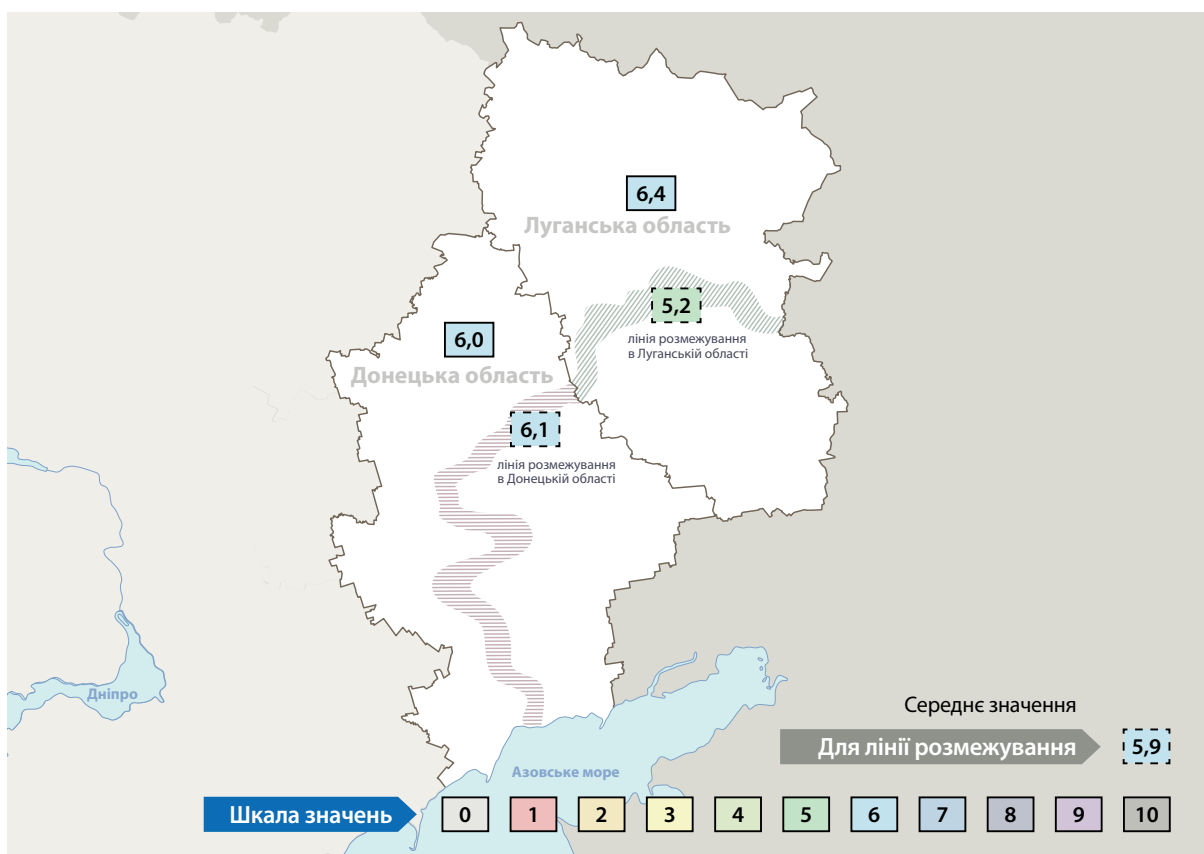
⁴ Див., наприклад, https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/13_wash_cluster_alert_bulletin_issue_13.pdf

■ Рисунок 3. Показники якості доріг

Рівень задоволеності наданням адміністративних послуг (таких як отримання офіційних документів) набагато нижчий поблизу лінії розмежування в Луганській області у порівнянні з рештою територій Луганської області (див. Рисунок 4). Однак в Донецькій області такої відмінності зафіксовано не було, тобто, адміністративні послуги надаються однаково поблизу лінії розмежування в Донецькій області та на решті територій Донецької області.

■ Рисунок 4. Показники задоволеності адміністративними послугами

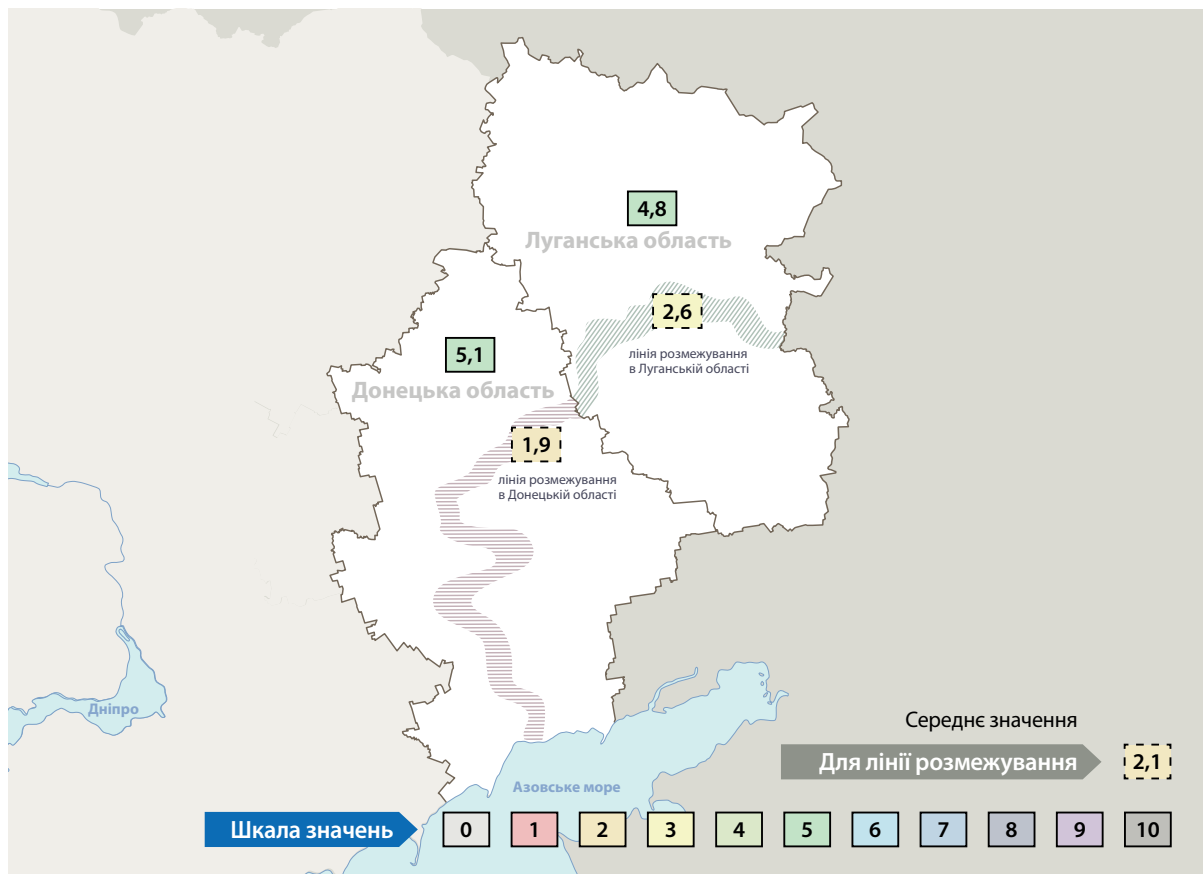

Також існує низка послуг, де показники були такими ж або навіть вищими поблизу лінії розмежування у порівнянні з іншими частинами двох областей, наприклад, освіта, соціальні послуги, охорона здоров'я та правосуддя. Це може бути пов'язано з тим, що послуги надаються однаково добре (або однаково погано) в обох регіонах; справа також може бути у тому, що до деяких з цих послуг (такі як вища освіта та певні послуги у сфері охорони здоров'я) доступ ніколи не був простим.

Економічні можливості

Хоча економічні можливості залишаються обмеженими на всій території Донецької та Луганської областей, ситуація залишається особливо складною поблизу лінії розмежування (див. Рисунок 5). Молоде населення (у віці від 18 до 35 років) оцінює наявність можливостей для працевлаштування трохи краще, ніж старше населення, а чоловіки старші за 60 років бачать менше всього можливостей працевлаштування. Депресивний погляд на економічну ситуацію поблизу лінії розмежування більшою мірою пояснюється зруйнуванням ринкових зв'язків між ПУТ та НПУТ,⁵ а також питаннями безпеки, які пов'язані з конфліктом. Зокрема для населення старшого віку вкрай негативний погляд на економічні можливості може також бути результатом розриву між навичками та професійною підготовкою з одного боку та потребами ринку праці з іншого боку (не в останню чергу через руйнування та занепад традиційних галузей промисловості).

■ Рисунок 5. Показники економічних можливостей

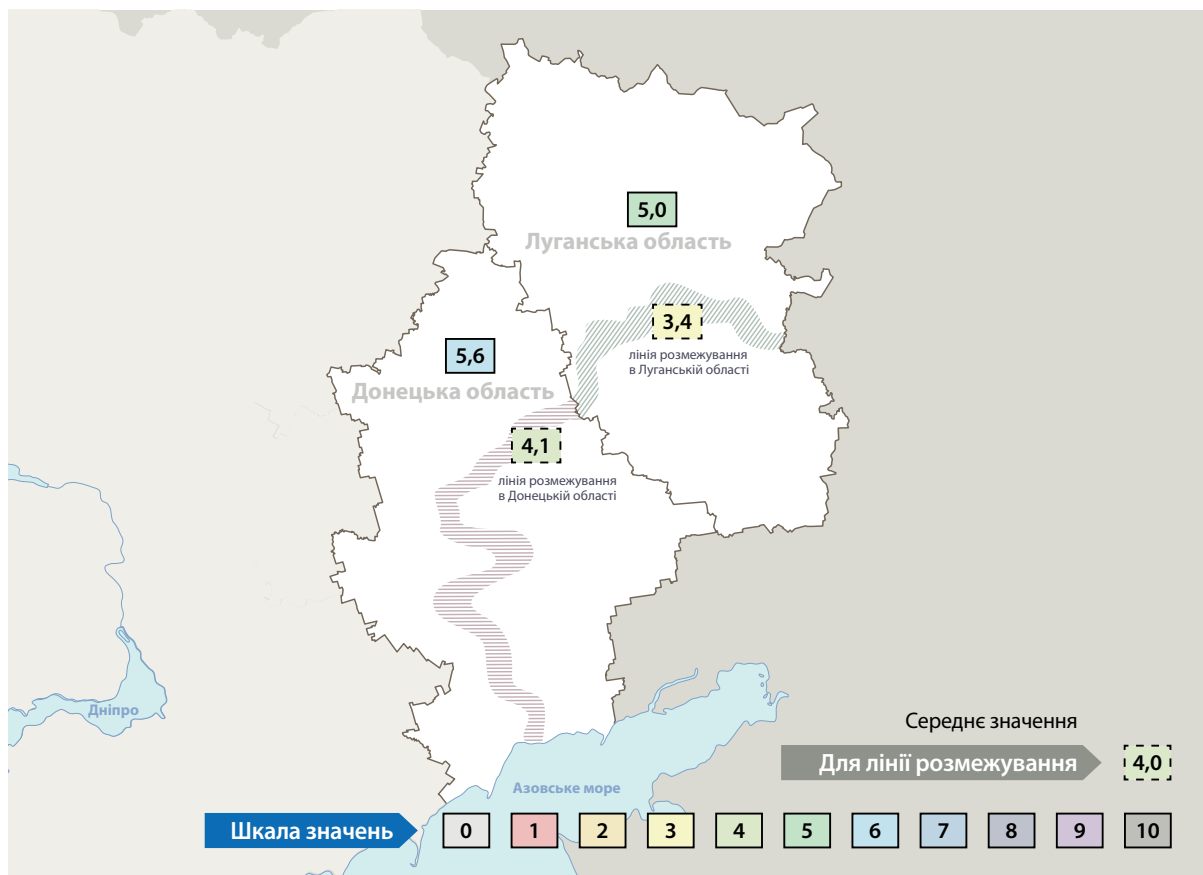
Мешканці територій поблизу лінії розмежування в Донецькій області набагато менш оптимістичні у питаннях можливостей працевлаштування у порівнянні з рештою територій Донецької області, так само як і на територіях поблизу лінії розмежування в Луганській області. Це можна пояснити великою кількістю промислових районів поблизу лінії розмежування в Донецькій області у порівнянні з великою кількістю сільськогосподарських районів поблизу лінії розмежування в Луганській області. В Луганській області населення може продовжувати займатися дрібномасштабною сільськогосподарською діяльністю, в той час як промислові підприємства можуть бути закриті, чи доступ до них може бути ускладненим з урахуванням ненадійності зв'язків між територіями поблизу лінії розмежування та рештою ПУТ в Донецькій області.⁶

⁵ Див. результати дослідження REACH про потреби поблизу лінії розмежування в Україні за посиланням <http://www.reach-initiative.org/where-we-work/ongoing-field-presence/ukraine>.

⁶ Зокрема, 53 відсотка респондентів повідомляють про наявність можливостей працевлаштування в сільському господарстві в Луганській області у порівнянні з 39 відсотками в Донецькій області. Існує серйозна відмінність між областями у розподілі професійних навичок: більша частина населення в Донецькій області повідомляє про наявність навичок роботи у промисловості, в той час як в Луганській області найбільш розповсюджені навички, які стосуються сільськогосподарської діяльності.

Недивно, що мешканці територій поблизу лінії розмежування менш задоволені своїм постійним місцем проживання,⁷ ніж населення інших частин Донецької та Луганської областей (див. Рисунок 6). Багато мешканців не розглядають свої міста і села як придатні для роботи та життя, а особливо низьку оцінку отримують наявність можливостей проведення дозвілля.

■ Рисунок 6. Показники задоволеності своїм місцем проживання

Стосунки в громадах та між різноманітними групами

У порівнянні з рештою територій Донецької та Луганської областей респонденти, що проживають поблизу лінії розмежування, демонструють сильнішу стійкість та відчуття і впевненості у своїх силах, і впевненості в оточуючих людях. Враховуючи нестачу певних механізмів соціально-економічної підтримки (див. вище), мешканці, очевидно, набагато більше розраховують на своїх сусідів і набагато більше відчувають їхню підтримку (див. Рисунок 7).⁸ В свою чергу, схоже, що подібний сильний зв'язок з громадою сформував вищий рівень готовності брати участь у суспільній діяльності. Однак мешканці територій уздовж лінії розмежування повідомляють про значно менші можливості брати участь в суспільній та політичній діяльності,⁹ що в результаті призводить до нижчого рівня фактичної участі в такій діяльності¹⁰ на територіях поблизу лінії розмежування.

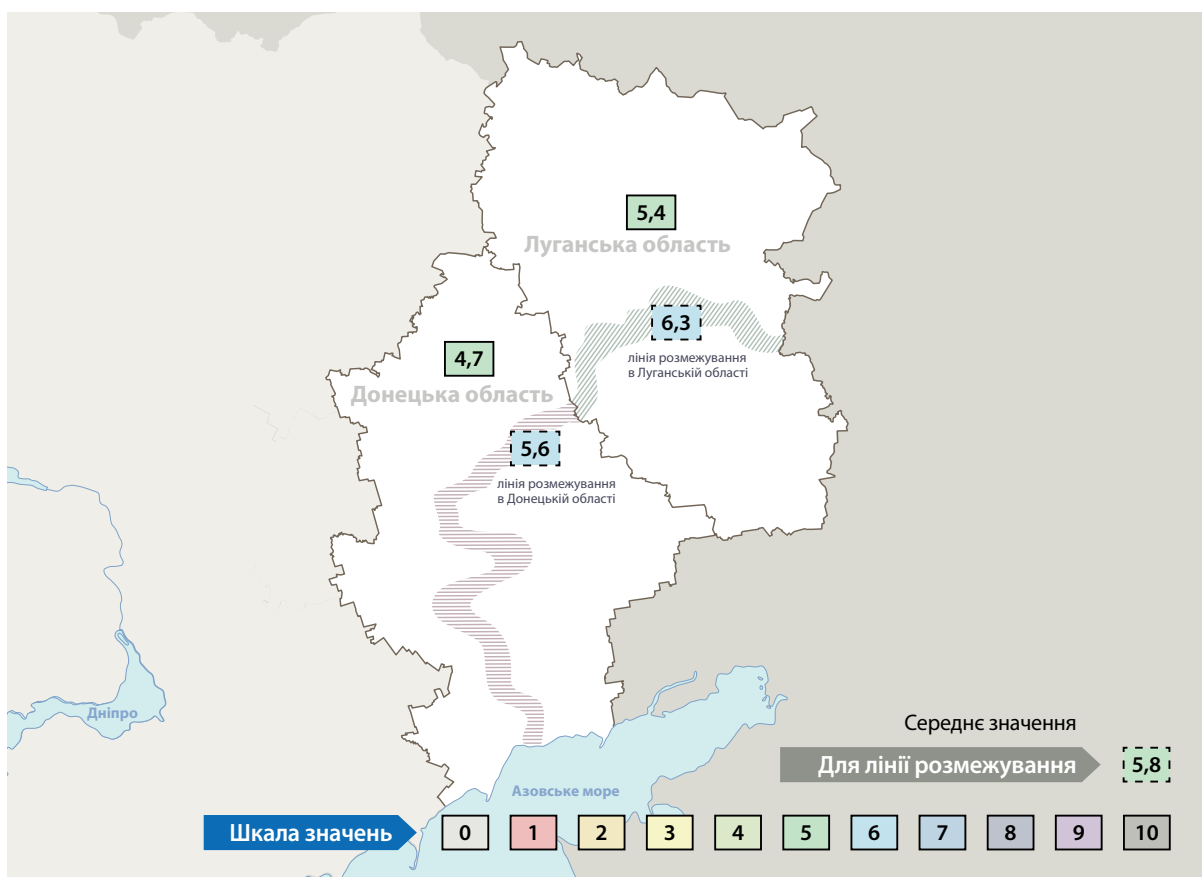
⁷ Задоволеність своїм місцем проживання означає міру, якою людина задоволена своїм місцем постійного проживання у питаннях роботи, дозвілля та сімейного життя/побуту.

⁸ Дружні стосунки з сусідами означають міру, якою людина відчуває підтримку з боку сусідів і може покладатися на їхню підтримку.

⁹ Можливості участі в громадській діяльності означають оцінку наявності інформації та фактичні можливості участі в суспільному житті.

¹⁰ Участь в громадській діяльності означає активну участь громадян у суспільних та політичних справах, таких як участь у громадських слуханнях, подання петицій та клопотань та участь в демонстраціях.

■ Рисунок 7. Показники дружніх стосунків з сусідами

Існує низка помітних відмінностей між мешканцями територій поблизу лінії розмежування в Донецькій області та мешканцями територій поблизу лінії розмежування в Луганській області, коли мова йде про стосунки між різними групами (див. Таблицю 3). Рівень толерантності¹¹ по відношенню до маргінальних груп та меншин вищий поблизу лінії розмежування в Донецькій області (див. Додаток А). Це може бути пов'язано з вищим рівнем громадської безпеки, про який повідомляють респонденти поблизу лінії розмежування в Донецькій області, що, ймовірно, знижує рівень ворожості по відношенню до соціальних груп, які сприймають як «інші» (див. звіт Індексу USE *про соціальну згуртованість і почуття співпричетності за 2017 рік*).

Мешканці територій поблизу лінії розмежування в Луганській області повідомляють про вищий рівень усвідомлених соціальних загроз з боку різноманітних політичних та соціальних груп у порівнянні з мешканцями територій уздовж лінії розмежування в Донецькій області (див. Таблицю 3),¹² що може бути пов'язано з нижчим рівнем громадської безпеки та нижчим рівнем психосоціального функціонування (такий зв'язок запропонований у звіті Індексу USE *про готовність до діалогу за 2018 рік*).¹³

В той же час, мешканці територій поблизу лінії розмежування в Луганській області продемонстрували значно більш негативне ставлення до двох окремих груп людей – тих, хто підтримує тісні зв'язки з Росією, і тих, хто підтримує тісні зв'язки з ЄС (див. Таблицю 4). Ця ситуація може відображати певні внутрішні геополітичні уподобання на територіях поблизу лінії розмежування,¹⁴ або вона може вказувати на переважне сприйняття негативних наслідків соціальної поляризації (тобто, рівне віддалення від будь-якої протилежної політичної концепції). Недивно, що мешканці територій уздовж лінії розмежування в Луганській області виявляють вищий рівень неприязні або навіть ворожості по відношенню до прихильників і проросійської, і проєвропейської політики, оскільки

¹¹ Соціальна толерантність означає міру, якою людина толерантна по відношенню до меншин або маргінальних груп, таких як мусульмани, євреї, рома, споживачі наркотиків і так далі, у питаннях особистої взаємодії та прийняття їх як частини суспільства.

¹² Соціальна загроза – це відчуття, що збільшення кількості членів (певної) групи могло б призвести до скорочення можливостей працевлаштування, дестабілізації суспільства в цілому, підвищення рівня злочинності та підризу єдності. Групи включають, наприклад, внутрішньо переміщених осіб (ВПО), військових, осіб, що підтримують відділення НПУТ від України, і так далі.

¹³ Мешканці територій поблизу лінії розмежування в Луганській області повідомляють про вищий рівень тривоги та посттравматичних стресових розладів (ПТСР).

¹⁴ Мешканці територій поблизу лінії розмежування в Луганській області також дещо меншою мірою підтримують членство в ЄС (3,2 бали у порівнянні з 4,0 бали поблизу лінії розмежування в Донецькій області), в той час як мешканці територій поблизу лінії розмежування в обох областях продемонстрували однаковий рівень підтримки Митного союзу та нейтрального статусу України – близько 5,1 бали та 6,3 бали відповідно.

вони можуть сприймати (конфлікт між ними) як причину їхнього поточного скрутного становища. Напевно, така неприязнь посилюється, якщо взяти до уваги той факт, що мешканці територій поблизу лінії розмежування в Луганській області мають сильніше відчуття віктимізації (яке було оцінено за допомогою показників надання послуг та психосоціального добробуту).

■ **Таблиця 3. Показники соціальних загроз та позитивного ставлення до відібраних груп**

	Донецька область	Лінія розмежування в Донецькій області	Лінія розмежування в Луганській області	Луганська область
Соціальна загроза з боку усіх груп	3,0	1,7	3,4	3,8
Позитивне ставлення до осіб, що підтримують тісні зв'язки з ЄС	5,9	6,0	4,8	6,0
Позитивне ставлення до осіб, що підтримують тісні зв'язки з Росією	5,7	6,0	4,9	6,4

Бачення політичного майбутнього НПУТ

Хоча мешканці територій поблизу лінії розмежування демонструють також високий рівень підтримки повернення НПУТ їхнього попереднього статусу (тобто, частини України з тим самим статусом, як і всі інші області), існує кілька помітних відмінностей у рівні підтримки альтернативних варіантів (див. Таблицю 4). Зокрема, рівень підтримки надання регіону статусу особливої автономії серед мешканців територій поблизу лінії розмежування в Донецькій області (і в Донецькій області в цілому) значно вищий, ніж в Луганській області. Однак варто відзначити, що відсоток відмов відповідати на питання про бачення політичного майбутнього НПУТ був набагато вищий уздовж лінії розмежування в Донецькій області у порівнянні з лінією розмежування в Луганській області. Це може означати, що респондентам було не зовсім комфортно відповідати на такі питання.

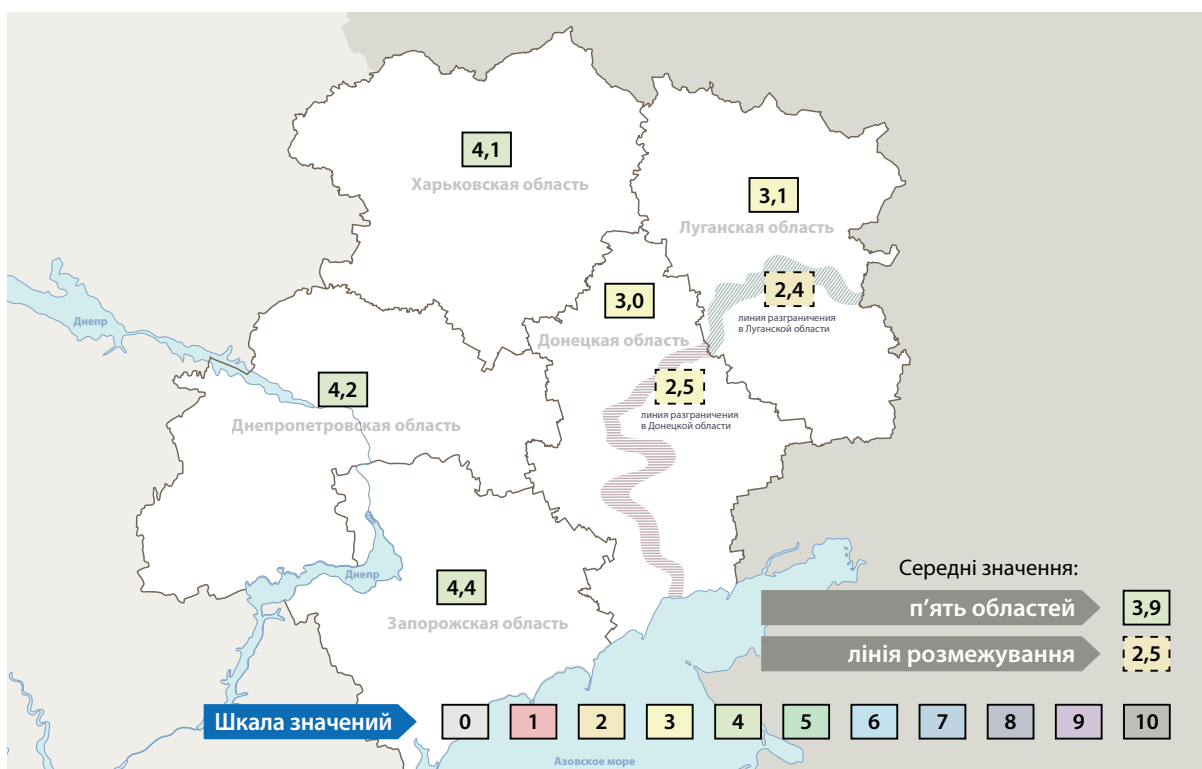
■ **Таблиця 4. Показники можливих варіантів політичного майбутнього НПУТ**

	Донецька область	Лінія розмежування в Донецькій області	Лінія розмежування в Луганській області	Луганська область
Частина України (як і було раніше)	7,5	7,7	8,0	8,2
Частина України зі статусом особливої автономії	4,9	6,3	3,6	4,3
Частина Російської Федерації	2,2	2,9	2,4	2,2
Незалежні країни, що отримали міжнародне визнання	2,4	2,7	1,5	2,0

Мешканці територій уздовж лінії розмежування і в Донецькій, і в Луганській області повідомляють про помітно нижчий рівень політичної безпеки у порівнянні з рештою територій відповідних областей¹⁵ (див. Рисунок 8). Рівень політичної безпеки як в Донецькій, так і в Луганській області також набагато нижчий, ніж в трьох сусідніх областях.

¹⁵ Політична безпека означає міру, якою люди відчувають себе впевнено, висловлюючи свої погляди без страху негативних наслідків.

■ Рисунок 8. Показники політичної безпеки

Висновки

Близькість до зони конфлікту та віддалення від інших частин області загострили потреби у засобах до існування та погіршили наявні проблеми в системі управління у громадах, які розташовані у безпосередній близькості від лінії розмежування. Це ще більше посилює відчуття ізольованості й навіть занедбаності, яке з'явилося упродовж кількох останніх років. Чим довше такі проблеми залишаються невирішеними, тим складніше буде відновити і вертикальну, і горизонтальну складову соціальної згуртованості у сферах, які будуть вкрай важливі для мирної реінтеграції НПУТ.

Трохи несподівано, але якість деяких послуг на територіях поблизу лінії розмежування оцінюється на такому ж самому рівні, що й на решті територій цих областей. Респонденти, що проживають на територіях уздовж лінії розмежування, можуть менш критично оцінювати багато які послуги через суттєву незадоволеність станом особистої безпеки, наявності засобів до існування та інфраструктурних зв'язків з іншими територіями. Крім того, заходи, до яких вдалися місцеві органи влади, активні громадяни та інші зацікавлені сторони, ймовірно, призвели до належного надання та/або відновлення деяких послуг.

Чоловіки та жінки, що проживають на територіях уздовж лінії розмежування, стають все більш впевненими у своїх силах, а також у своїх сусідах за відсутності інших механізмів (структурної) підтримки. Поряд з тим, що такі механізми, які допомагають впоратися з нинішньою ситуацією, необхідно зміцнювати, також необхідна допомога у відновленні комунікації між людьми та державними установами для зниження рівня втоми та тривоги з боку місцевих громад.

Для забезпечення сталого відновлення соціальної рівноваги на територіях поблизу лінії розмежування, потрібно в першу чергу звернути увагу на зміцнення стосунків між різноманітними соціальними групами, а саме уздовж лінії розмежування в Луганській області, та паралельно посилити взаємодію між місцевими жителями й органами влади у питаннях планування та здійснення заходів. В цілому, для забезпечення більш адекватної реакції на місцеві нужди, заходи повинні реагувати на особливі потреби на територіях уздовж лінії розмежування в Донецькій та Луганській областях, а також в кожній з них.

Додаток А: Показники найбільш значущих відмінностей між територіями поблизу лінії розмежування та рештою територій Донецької та Луганської областей

	Луганська область	Лінія розмежування в Луганській області	Різниця
Значення показників набагато нижчі поблизу лінії розмежування в Луганській області			
Економічні можливості	4,8	2,6	2,2
Особиста безпека	4,7	2,8	1,9
Задоволеність своїм місцем проживання	5,0	3,4	1,6
Надання адміністративних послуг	6,4	5,2	1,2
Безпека у питанні охорони здоров'я	3,9	2,8	1,1
Позитивне ставлення (середнє для всіх груп)	6,4	5,5	0,9
Екологічна безпека	5,9	5,1	0,8
Наявність можливостей для участі у громадській діяльності	5,3	4,5	0,8
Забезпечення якості доріг	2,3	1,5	0,8
Економічна безпека	4,4	3,6	0,8
Політична безпека	3,1	2,3	0,8
Значення показників набагато вищі поблизу лінії розмежування в Луганській області			
Контакти з військовими	2,6	3,7	-1,1
Нестача питної води	1,7	2,7	-1,0
Дружні стосунки з сусідами	5,4	6,3	-0,9
Посттравматичні стресові розлади (ПТСР)	0,9	1,5	-0,6

	Донецька область	Лінія розмежування в Донецькій області	Різниця
Значення показників набагато нижчі поблизу лінії розмежування в Донецькій області			
Економічні можливості	5,1	1,9	3,2
Задоволеність своїм місцем проживання	5,6	4,1	1,5
Соціальна загроза (середня для всіх груп)	3,0	1,7	1,3
Наявність можливостей для участі у громадській діяльності	5,6	4,4	1,2
Особиста безпека	4,4	3,3	1,1
Участь у громадській діяльності	2,2	1,3	0,9
Забезпечення якості доріг	3,9	3,1	0,8
Довіра місцевим органам влади	4,3	3,5	0,8
Значення показників набагато вищі поблизу лінії розмежування в Донецькій області			
Активна громадянська позиція	3,5	5,4	-1,9
Політичне бачення НПУТ як частини України зі статусом особливої автономії	4,9	6,3	-1,4
Дружні стосунки з сусідами	4,7	5,7	-1,0
Соціальна толерантність	5,7	6,4	-0,7